РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО
ТЕЛО ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИПАРД

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА СЛЕДЕЊЕ

на спроведувањето на ИПАРД Програмата 2014-2020

(за периодот до декември 2022)

декември, 2022

Содржина:

1. Вовед 3

2. Оценка на напредокот во спроведувањето на целите, мерките и инвестициите на ИПАРД Програмата 2014-2020 4

2.1 Цели на ИПАРД Програмата 2014-2020 4

2.2 Анализа на процесот на спроведување по мерка 5

a. Спроведување на мерка 1 8

b. Спроведување на мерка 3 9

c. Спроведување на мерка 7 10

1. Вовед

Комитетот за следење на ИПАРД II се грижи за исполнување во однос на ефективноста и квалитетот на спроведувањето на ИПАРД програмата 2014-2020 со цел да се постигнат целите на ИПАРД Програмата. Комитетот за следење на ИПАРД II ги испитува резултатите од ИПАРД Програмата 2014-2020, особено постигнувањето на целите поставени за различните мерки и напредокот во користењето на финансиските средства на тие мерки и распределбите на подмерките во рамките на мерките каде што се вклучени такви средства. Во врска со ова, Телото за управување со ИПАРД (ТУ) гарантира дека сите релевантни информации за напредокот на мерките и подмерките, се ставени на располагање на членовите на Комитетот за следење. За оваа цел ТУ го подготвува овој извештај за следење.

Полугодишните податоци за следење на спроведувањето на ИПАРД програмата 2014-2020 година (јуни - јануари) се презентирани во годишниот извештај за следење, кој ТУ го доставува до Комитетот за следење на ИПАРД II и е составен дел на годишниот извештај за спроведување на ИПАРД програмата. Годишните податоци за следење (јануари - јуни) се претставени во овој извештај.

Со цел да се обезбедат подетални информации за спроведувањето на Програмата, овој извештај за следење ќе презентира излезни (output) индикатори со статус од 31ви октомври[1] 2022 година. Индикаторите што даваат информации за типот на производство или типот на инвестиции се доставуваат од страна на АФПЗРР на полугодишно ниво и имаат статус до 30 јуни 2022 година.

[1] Само излезните (output) индикатори за број на барања/примена финансиска поддршка, одобрени и исплатени барања се презентирани со статус од 31ви октомври 2022 година.

2. Оценка на напредокот во спроведувањето на целите, мерките и инвестициите на ИПАРД Програмата 2014-2020

2.1 Цели на ИПАРД Програмата 2014-2020

И покрај тоа што Програмата потенцијално служи за повеќе од една цел според ИПА II и нејзината конзистентност со Националната стратегија за земјоделство и рурален развој (НАРДС) 2014-2020, целите на Програмата се групираат во следниве приоритетни области:

- Зајакнување на одржливоста на земјоделските стопанства и конкурентноста на сите видови земјоделство и примарна преработка на храна, истовремено прогресивно усогласувајќи се со стандардите на Унијата. Цели ќе се постигнат со спроведување на мерките за „Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства“ и „Инвестиции во основни средства за преработка и маркетинг на земјоделски и рибни производи“.
- Враќање, зачувување и зајакнување на екосистемите зависни од земјоделството и шумарството.
- Промовирање на рамномерен територијален развој во руралните области. Целта ќе се достигне со спроведување на мерката „Подобрување и развој на руралната инфраструктура“ и „Диверзификација на фармите и развој на бизнис“.
- Трансфер на знаење и зајакнување на јавната администрација во спроведувањето на програмите за рурален развој.

Мерката „Техничка помош“ е хоризонтална мерка, која поддржува успешно спроведување на целата програма, затоа оваа мерка не може да биде директно поврзана со посебна цел.

Постигнувањето на целите на мерката се оценува преку сет на специфични индикатори дефинирани и насочени за секоја мерка[2].

Индикатори за мерката		Проектирана цел	Постигнати резултати	Постигнато во %
Мерка 1	Број на поддржани проекти	3.100	1.760	56,8%
	Број на земјоделски стопанства кои изведуваат проекти на модернизација	3.100	1.760	56,8%
	Број на економски ентитети кои постепено се унапредуваат до стандарди на ЕУ	1.200	617	51,4%
	Број на земјоделски стопанства кои постепено напредуваат кон целосна усогласеност со стандардите на ЕУ за благосостојба на животните	30	123	410%
	Број на стопанства што инвестираат во	25	2	8%

[2] Индикаторите за бројот на поддржани проекти, број на земјоделски стопанства/претпријатија кои изведуваат проекти за модернизација и број на земјоделски стопанства /претпријатија кои развиваат дополнителни или диверзифицирани извори на приход во руралните области имаат статус од 31 октомври 2022 година. Другите индикатори на оваа табела имаат статус од 30™ од јуни 2022 година.

	производство на обновлива енергија			
	Број на стопанства што инвестираат во управување со добиток заради намалување на емисиите на N20 и метан (складирање на ѓубриво)	50	/	/
	Вкупни инвестиции во физички капитал кај поддржаните земјоделски стопанства	48 милиони €	32 милиони €	66,6%
Мерка 3	Број на поддржани проекти	220	100	45,4%
	Број на стопанства кои изведуваат проекти на модернизација	220	100	45,4%
	Број на економски ентитети кои постепено се унапредуваат до стандарди на ЕУ	200	8	4%
	Број на стопанства што инвестираат во производство на обновлива енергија	20	1	5%
	Број на креирани работни места (бруто)	1.300	/	/
	Вкупни инвестиции во физички капитал кај подджаните стопанства	52 милиони €	31 милиони €	59,6%
Мерка 7	Број на поддржани проекти	300	86	28,6%
	Број на земјоделски стопанства кои развиваат дополнителни или диверзифицирани извори на приход во руралните области	70	/	/
	Број на корисници што инвестираат во производство на обновлива енергија	25	/	/
	Број на креирани работни места (бруто)	1.000	/	/
	Вкупни инвестиции во физички капитал кај подджаните корисници	9 милиони €	9,5 милиони €	105,5%

2.2 Анализа на процесот на спроведување по мерка

Спроведувањето на ИПАРД Програмата 2014-2020 започна во април 2017 година со поднесување на барањата на првиот јавен повик (кој ги вклучи сите 3 мерки). Од тогаш се објавени дополнителни 7 јавни повици:

- Јавен повик 01/2018 за поднесување на барања за мерка 3,
- Јавен повик 02/2018 за поднесување на барања за мерка 1,
- Јавен повик 01/2019 за поднесување на барања за мерка 7,
- Јавен повик 02/2019 за поднесување на барања за мерка 3,
- Јавен повик 01/2020 за поднесување на барања за мерка 1,
- Јавен повик 01/2021 за поднесување на барања за мерка 7 и
- Јавен повик 01/2022 за поднесување на барања за мерка 3.

Последниот јавен повик (01/2022) беше објавен на 23 јули 2022 со цел да се излезе во пресрет на барањата на преработувачката индустрија, а и да се стават на располагање средствата на Програмата кои не беа одобрени, како и средствата од проектите кои во текот на реализацијата беа прекинати на барање на барателите. За таа цел, пред

објавувањето на јавниот повик, Телото за управување со ИПАРД подготви измени на Програмата.

Состојбата со поднесените барања е следнава:

Мерка	Поднесени		Одобрени		Исплатени	
	Број	ЕУ дел	Број	ЕУ дел	Број	ЕУ дел
1	3.251	56.845.115	1.982	20.879.442	1.760	14.347.304
3	225	49.656.091	118	20.092.926	100	15.089.428
7	698	118.933.777	213	18.941.664	86	3.829.972
9	41	384.604	22	326.913	14	207.649
Вкупно	4.215	225.819.587	2.335	60.240.945	1.960	33.474.353

Анализата за спроведувањето на мерките 1, 3 и 7 од Програмата по региони е направена од страна на Телото за управување со ИПАРД и се заснова на податоци од системот за следење и со датум на важност на податоци од 31 октомври 2022 година.

Регион	Поднесени	Одобрени			Исплатени		
	Број (А)	Број (Б)	% (Б/А)	ЕУ дел	Број (В)	% (В/А)	ЕУ дел
Пелагонија	1.524	845	55%	8.779.834	792	52%	8.625.745
Вардар	962	541	56%	6.528.524	501	52%	2.956.224
Североисточен	193	127	66%	751.579	93	48%	598.659
Југоисточен	337	180	53%	9.218.222	127	38%	5.469.877
Скопски	356	185	52%	14.517.825	124	35%	4.012.798
Југозападен	240	152	63%	4.089.084	84	35%	2.455.369
Полошки	168	88	52%	10.405.877	45	27%	4.796.588
Источен	394	195	49%	5.623.087	180	46%	4.352.444
Вкупно	4.174	2.313	55%	59.914.032	1.946	47%	33.267.704

Податоците и резултатите од горенаведената табела можат да бидат поддржани со фактот дека региони како Пелагонија, Вардар и Југоисток имаат понапредно земјоделско производство предводено претежно од земјоделско производство (поледелство, овоштарство и лозарство и градинарство). Покрај тоа, инвестициите во земјоделско производство, особено во набавка на нови машини и опрема, се помалку комплицирани за спроведување (нема потреба од дозволи за градба / реконструкција или во случај на трактори нема потреба од доказ за еколошки стандарди).

Поддршка во мерка 1 по статистички региони:

Регион	Поднесени	Одобрени			Исплатени		
	Број (А)	Број (Б)	% (Б/А)	ЕУ дел	Број (В)	% (В/А)	ЕУ дел
Пелагонија	1.355	831	61%	5.391.192	801	59%	4.930.742
Вардар	859	544	63%	4.219.227	489	57%	2.141.604
Североисточен	146	85	58%	483.695	76	52%	455.854
Југоисточен	240	124	52%	3.055.783	106	44%	1.970.124
Скопски	182	112	62%	2.973.589	56	31%	954.349
Југозападен	158	91	58%	442.035	68	43%	372.886
Полошки	67	37	55%	2.017.277	20	30%	1.229.284

Источен	244	158	65%	2.296.644	144	59%	2.292.461
Вкупно	3.251	1.982	61%	20.879.442	1.760	54%	14.347.304

Поддршка во мерка 3 по статистички региони:

Регион	Поднесени	Одобрени			Исплатени		
	Број (А)	Број (Б)	% (Б/А)	ЕУ дел	Број (В)	% (В/А)	ЕУ дел
Пелагонија	43	21	49%	1.874.341	19	44%	1.687.866
Вардар	31	12	39%	1.082.619	10	32%	981889
Североисточен	7	2	29%	73382	2	29%	72921
Југоисточен	40	22	55%	4.192.236	17	43%	3.456.104
Скопски	38	22	58%	5.756.242	16	42%	2.916.397
Југозападен	11	7	64%	1.798.567	5	45%	1.510.398
Полошки	25	14	56%	3.327.805	13	52%	2.608.575
Источен	30	18	60%	1.987.734	15	50%	1.855.278
Вкупно	225	118	52%	20.092.926	97	43%	15.089.428

Поддршка во мерка 7 по статистички региони:

Регион	Поднесени	Одобрени			Исплатени		
	Број (А)	Број (Б)	% (Б/А)	ЕУ дел	Број (В)	% (В/А)	ЕУ дел
Пелагонија	127	49	39%	1.571.301	26	20%	584.474
Вардар	73	10	14%	1.314.662	2	3%	3.337
Североисточен	40	8	20%	190302	2	5%	2.004
Југоисточен	58	12	21%	1.985.497	3	5%	619.099
Скопски	134	38	28%	5.717.994	13	10%	925.954
Југозападен	71	21	30%	1.874.282	6	8%	164.859
Полошки	77	33	43%	4.905.091	13	17%	1.066.116
Источен	118	42	36%	1.382.535	21	18%	464.129
Вкупно	698	213	31%	18.941.664	86	12%	3.829.972

a. Спроведување на мерка 1

Досега имаше три јавни повици за мерка 1 (01/2017, 02/2018 и 01/2020). Процесот на одобрување на барањата е завршен. Стапката на одобрување изнесува 60% на првиот јавен повик (01/2017), 58% на вториот јавен повик (02/2018) и 61% на третиот јавен повик (01/2020). Од 1.982 договори во висина од 27.839.256 € средства на ЕУ, досега се реализирани 1.760 и платени се 14.347.304 € средства на ЕУ.

Типови на производство засегнати од инвестициите во мерка 1[3]:

Тип на производство	Поднесени барања (А)	Одобрени барања (Б)	% (Б/А)	Одобрен ЕУ дел	Исплатени барања (В)	% (В/А)	Исплатен ЕУ дел
Лозарство	476	305	64%	3.813.485	282	59%	1.267.383
Овоштарство	1.009	626	62%	6.116.211	547	54%	4.654.239
Градинарство вклучително стакленици	214	114	53%	965.911	105	49%	557.180
Житарици	1.403	854	61%	6.689.549	756	54%	5.673.870
Индустриски растенија	52	22	42%	187.455	22	42%	177.449
Производство на млеко	43	8	19%	266.920	5	12%	196.535
Производство на месо	28	5	18%	2.062.363	4	14%	871.706
Производство на јајца	10	2	20%	446.268	1	10%	321.981
Преработка на земјоделско стопанство	11	4	36%	72.333	1	9%	12.786
Производство на енергија од обновливи извори	5	2	40%	6.353	2	40%	6.353

Интересот и искористеноста на ИПАРД поддршката за видовите инвестициски активности во мерката 1 е првенствено за набавка на опрема и машини. Нема интерес за инвестициски активности за изградба или реконструкција на земјоделски објекти, развој на инфраструктура на фармите или објекти за активности по бербата и директен маркетинг на фармите. Причината за оваа состојба е неможноста на барателите да добијат дозволи за градба/реконструкција. Легализацијата на фармите, недостатокот на детални урбанистички планови во селата и слабите капацитети на руралните општини одговорни за ова прашање се дополнителни проблеми што го попречуваат процесот на добивање на одобрение за изградба или реконструкција.

[3] Податоците презентирани во табелата се со важност до јуни 2022

Исто така, не се покажа интерес за инвестиции во системи за наводнување, комбајни, специјализирани приколки и возила за земјоделски транспорт и набавка на повеќегодишни дрвја и растенија. Инвестициите во наводнување имаат помала вредност и тие обично се комбинираат со друга опрема и машини. Со цел да се избегне двојно пребројување на проектите, системот за следење ги регистрира овие мешани барања според повисоката цена на набавената ставка, во овој случај опремата или машинеријата.

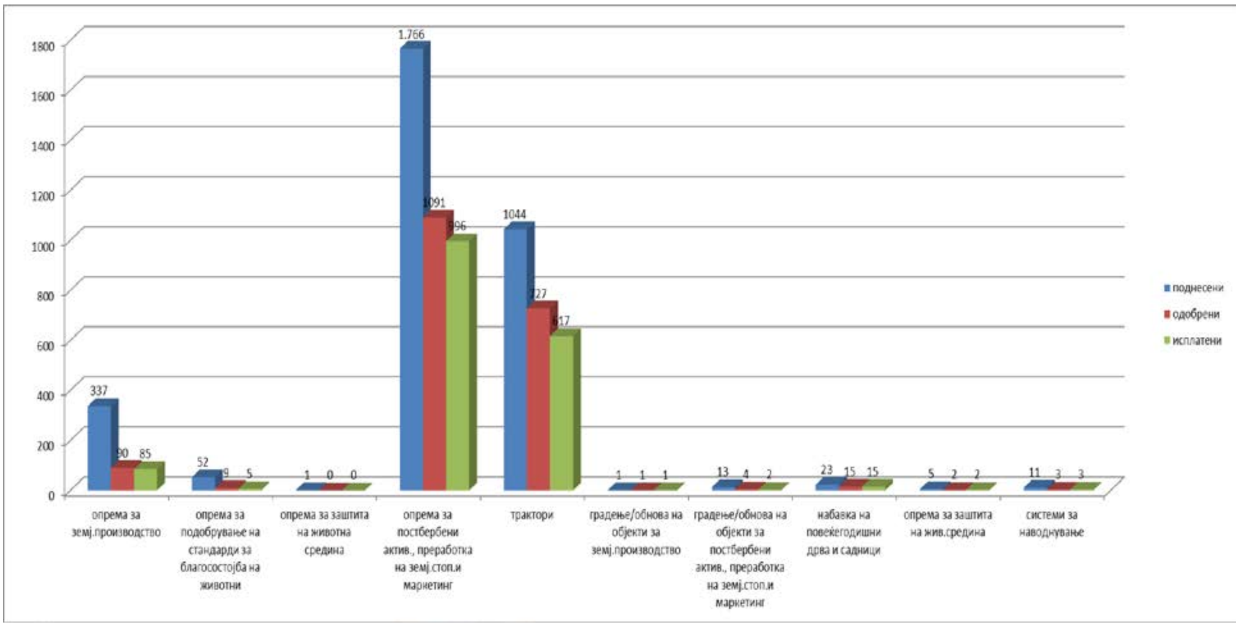

b. Спроведување на мерка 3

Досега имаше три јавни повици за мерка 3 (01/2017, 01/2018, 02/2019 и 01/2022). Процесот на одобрување на барањата на првиот, вториот и третиот јавен повик е завршен. Стапката на одобрување на првиот јавен повик достигна 54%, 58% на вториот и 80% на третиот јавен повик. Од 118 договори (26.790.568 € ЕУ средства) досега се реализирани и исплатени 100, дистрибуирајќи кон корисниците 15.089.428 € средства на ЕУ.

Типови на производство засегнати од инвестициите во мерка 3[4]:

Тип на производство	Поднесени барања (А)	Одобрени барања (Б)	% (Б/А)	Одобрен ЕУ дел	Исплатени барања (В)	% (В/А)	Исплатен ЕУ дел
Собирни центри за млеко	10	6	60%	912.043	5	50%	296.171
Преработка на млеко	13	8	62%	685.873	6	46%	471.128
Преработка на месо - говеда	31	16	52%	2.743.340	16	52%	2.384.481
Преработка на месо - свињи	4	4	100%	326.394	4	100%	316.675
Собирни центри овошје и	33	19	58%	5.300.272	11	33%	3.208.657

4 Податоците презентирани во табелата се со важност до јуни 2022

зеленчук							
Преработка овошје и зеленчук	66	37	56%	6.427.977	33	50%	4.494.295
Преработка житарици и мелничка инд.	25	10	40%	497.145	7	28%	240.874
Масти и масла	4	2	50%	24.616	1	25%	9.620
Вино	38	16	42%	2.996.724	9	24%	1.184.279

Слично на мерката 1, повеќето видови инвестиции во оваа мерка се во набавка на машини и опрема за специјализирани производствени активности. Сепак, имаше 30 барања и 10 договори за проекти кои вклучуваа инвестиции во изградба/реконструкција на оперативни објекти. Нема покажано интерес од барателите за инвестирање во подобрување на стандардите за благосостојба на животните, управување со отпад и отпадни води, подобрување на инфраструктурата на стопанството и специјализирани приколки за транспорт и возила. Во 45 наврати договорите беа откажани по барање на барателите.

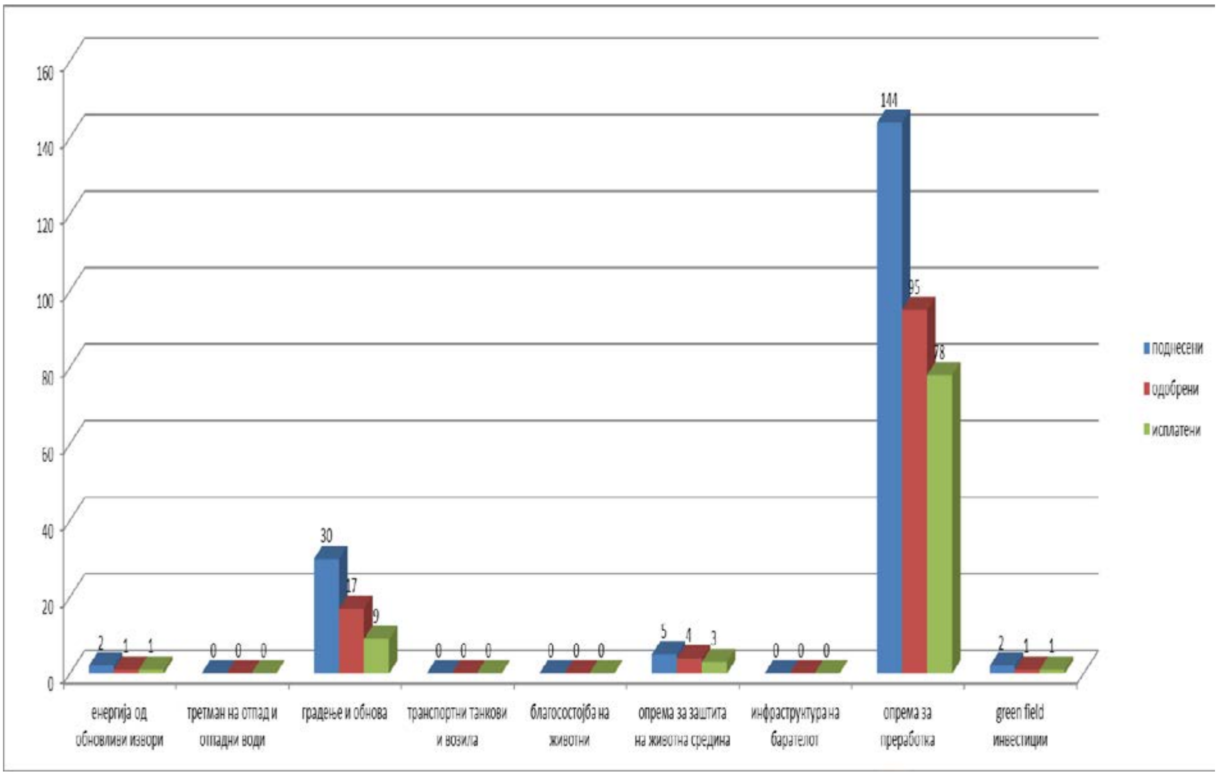

c. Спроведување на мерка 7

За оваа мерка беа објавени три јавни повици. Првиот јавен повик (01/2017) има 23 одобрени барања (придонес на ЕУ од 3.232.074 €) и стапка на одобрување од 12,6%. На овој повик беа доставени голем број апликации (46) за инвестиции во производство на обновлива енергија. Сите беа одбиени поради неисполнување на критериумите на Програмата. Инвестициите во производство на обновлива енергија подоцна беа исклучени од понатамошните јавни повици. На вториот јавен повик беа доставени 261 барање и беа потпишани 78 договори (придонес на ЕУ од 6.130.161 €). Стапката на одобрување на

барањата на овој јавен повик изнесува 29,8%. На третиот јавен повик беа доставени 250 барање и беа потпишани 112 договори (придонес на ЕУ од 9.588.607 €). Стапката на одобрување на барањата на овој јавен повик изнесува 44,8%.

Вкупно се платени 86 барања (средства на ЕУ од 3.829.972 €)

Типови на производство засегнати од инвестициите во мерка 7[5]:

Тип на производство	Поднесени барања (А)	Одобрени барања (Б)	% (Б/А)	Одобрен ЕУ дел	Исплатени барања (В)	% (В/А)	Исплатен ЕУ дел
Одгледување на печурки и тартуфи	1	0	0%	0	0	0%	0
Цвеќарство	9	1	11%	185.623	0	0%	0
Производство на семе и расад	3	1	33%	73.847		0%	
Одгледување на животни	7	1	14%	183.657	1	14%	173.326
Пчеларство	200	87	44%	242.999	36	18%	29.106
Одгледување на лековити, зачински и ароматични растенија	27	8	30%	11.146	2	7%	5.662
Одгледување на дрва за сеча и биомаса	4	0	0%	0	0	0%	0
Рибарство и аквакултура	5	0	0%	0	0	0%	0
Преработка на млеко	17	1	6%	20.549	1	6%	19.301
Преработка на месо	1	0	0%	0	0	0%	0
Преработка на овошје и зеленчук	46	21	46%	2.185.678	8	17%	421.473
Преработка на житарици	1	0	0%	0	0	0%	0
Пијалоци	8	1	13%	222.562	0	0%	0
Преработка на дрво	33	12	36%	1.695.993	3	9%	474.256
Производство на мебел	105	44	42%	7.964.894	12	11%	1.504.193
Занаетчиство	9	1	11%	16.331	0	0%	0
Ветеринарни услуги	33	10	30%	525.903	3	9%	22.185
Сервиси за поправка и одржување	2	0	0%	0	0	0%	0
Социјални услуги	5	0	0%	0	0	0%	0

[5] Податоците презентирани во табелата се со важност до јуни 2022

Обуки и едукативни услуги	8	3	38%	503.362	0	0%	0
Транспортни услуги	1	0	0%	0	0	0%	0
Останати услуги	8	1	13%	410.708	0	0%	0
Туристичко сместување	67	13	19%	3.928.155	4	6%	569.729
Угостителски услуги	25	3	12%	390.643	0	0%	0
Рурални музеи	14	2	14%	549.110	1	7%	147.717
Семинари и тренинзи	8	0	0%	0	0	0%	0
Рекреативни активности	7	0	0%	0	0	0%	0
Производство на енергија од сонце, вода, ветер, геотермална енергија	40	0	0%	0	0	0%	0
Производство на био гориво	1	0	0%	0	0	0%	0
Енергија за сопствено користење	5	0	0%	0	0	0%	0

Во оваа мерка, преовладува интересот за инвестирање во изградба и реконструкција на оперативни објекти за соодветните економски активности, инвестиции за подобрување на инфраструктурата на барателите и инвестиции во специјализирана опрема за преработка.